

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor: Bc. Žaneta Janálová, Dějiny a filozofie umění

Název práce: Zvířecí motivy ve výtvarné kultuře konfesních polemik 16. století

Oponent práce: doc. PhDr. Michal Šroněk, CSc.

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Žaneta Janálová se ve své diplomové práci věnovala zvířecím motivům ve výtvarné kultuře konfesních polemik 16. století. Výchozím materiálem byly pro autorku iluminace Jenského kodexu zastupující utrakvistickou stranu a ilustrace tisků katolického autora přelomu 16. a 17. století Václava Brosia. V úvodu je třeba předeslat, že téma konfesní polemiky v obrazovém médiu je v domácí uměleckohistorické literatuře dosud nezpracované a nabízející tedy široký prostor pro uplatnění vhodné metodiky i osobního přístupu.

S politováním musím konstatovat, že autorka tuto příležitost využila jen nepatrně. Již kapitola *Přehled pramenů a literatury* naznačuje, že se autorka seznámila s literaturou k české a evropské reformaci jen povrchně a některá základní díla nechala zcela nepovšimnuta. Chybí literatura věnovaná blízkému materiálu a totiž letákovým jednolistům, kterým se v domácím prostoru věnovaly M. Bohatcová a J. Hubková. (*Irrgarten der Schicksale*, Praha 1966, *Fridrich Falcký v zrcadle letákové publicistiky. Letáky jako pramen k vývoji a vnímání české otázky v letech 1619-1632*, Praha 2010). Nepovšimnuta je i zásadní práce R. Scribnera, *For the sake of simple folk. Popular propaganda for the German reformation*, Oxford 2006, dílo

J. Baltrušaitis *Fantastický středověk*, Praha 2008 i nepominutelná práce P. Voita, *Encyklopedie knihy*, Praha 2008.

Následující kapitola *Kontext vývoje knihy a tisku do doby reformace* budí pochybnosti již nesrozumitelností názvu a o to více samotným textem. Autorka se pokouší o výklad vývoje psaných médií od rukopisu k tištěné knize, ale výklad je povrchní, nesystematický a v některých formulacích skoro nesrozumitelný: „*Sledujeme-li způsob, kterým bylo v minulosti zachycováno slovní prohlášení tak, aby bylo dostupné v následujících letech pro potenciální čtenáře, bylo jím dozajisté zaznamenání těchto slov do formy textu.*“ (s. 12), nebo na s. 14 o vynálezu knihtisku: „*V našem případě je tento vynález podstatný při směřování dalšího vývoje knižní kultury, jak ve světě, tak i na našem území.*“ Nabízí se otázka, proč se autorka namísto nezvládnutého pokusu o vyličení vývoje psaných a tištěných médií raději nevěnovala tomu, co by jí pomohlo v následné práci s konkrétním materiálem, a totiž pojednání o obrazovém materiálu, s nímž následně pracuje a jeho kontextu v pozdně středověké a raně novověké kultuře – Jenského kodexu a knižních tisků V. Brosia.

Následující část práce věnovaná konkrétním dílům – vybraným iluminacím Jenského kodexu a ilustracím Brosiových knih je sice věcnější, ale bohužel zůstává povětšinou na rovině popisu, který odhaluje nedostatečnou metodickou přípravu. Autorka se věnuje jednotlivým iluminacím Jenského kodexu, aniž si však předem stanovila obecný rámec sledovaných konfesijních polemik a používání zvířecích motivů v čase i prostoru. Uvádí sice, že charakter jednotlivých tvorů udávají převážně biblické zdroje, ale přestože v souhrnu literatury uvádí tituly věnované bestiářům, v textu práce s nimi nepracuje. Zcela se tedy vytratilo to zásadní – je používání animálních motivů v mezikonfesijní polemice tradiční nebo v ní došlo k posunům daným mentálním prostředím, dobou či místem? Je mezikonfesijní polemika jejímž cílem je dehonestace či zesměšnění protivníka odlišná od politické satiry, je v prostředí českých zemí s osobitou reformační historií utrakvismu a Jednoty bratrské odlišná od ostatní oblast Evropy zasažených reformací? Při práci se samotnými zvířecími motivy se ukazuje další nedostatečná věcná i terminologická připravenost: pod termín zvířecí motivy totiž autorce spadají jak skuteční tvorové živočišné zvíře (vlk, medvěd, netopýr apod.), tak i bytosti jako je čert či ďábel, fantastické zvíře jako je drak, či nejrůznější monstra skládaná z lidských a zvířecích těl. Mají zvířecí motivy probíraných konfesijních polemik vztah k animální tématice běžné v dekoracích středověkých iluminovaných rukopisů? Je konfesijní polemika vedená v českých zemích mezi utrakvisty a katolíky (Jenský kodex) a katolíky a Jednotou odlišná od polemik mezi luterány, katolíky a kalvinisty v Evropě? Jedním z mála okamžiků, kdy autorka nakročila k hlubšímu porozumění pojednávaného materiálu je srovnání ilustrace

Brosiova *Ohlášení proti Pikhartskému netopyři* s emblematickou. Není také jasné, proč zařadila kapitolu *Od G. Scherera k V. Brosiovi*, když Brosiovy tisky s ilustracemi nemají s Schererem nic společného. Nekoncepčnost pak ještě podtrhuje závěrečná zcela nesourodě zařazená kapitola *Monstra v historii a polemice*.

Samostatnou kapitolou je jazyk práce, kde autorka často vytváří nesrozumitelné věty jako je např.: „*Přehled naznačuje, jaká zvířata využívají rozebíraná díla ke svým účelům, upozorňuje na primární rozdíly v jejich použití...*“ (s. 8), nebo „*Čeští historikové již v minulosti poukazovali na důležitost utrakvismu, jež oproti silně dominantnímu katolickému vyznání postavila touhu po reformě, ovšem umírněné.*“ (s. 17), „*Monstrum údajně přebývalo v jeskyni, kde mělo své doupe, a přes všechna varování o jeho nebezpečnosti, největší důraz byl kladen na jeho silný dračí ocas.*“ (s. 44), pracuje s nejasnými či nesprávnými termíny jako „*dokumentační svazky*“ – snad má na mysli městské knihy (s. 13), „*místa s větší fluktuací obyvatel*“ (s. 35) na místo koncentrací obyvatel.

Domnívám se, že téma, které si autorka zvolila je mimořádně zajímavé, mající velký badatelský potenciál a je škoda, že jej Žaneta Janálová nezvládla. Vzhledem k tomu práci doporučuji k zásadnímu obsahovému i jazykovému přepracování, nedoporučuji ji k obhajobě a klasifikuji známkou Nevyhověla.

Navrhovaná klasifikace: nevyhověla

.....
podpis oponenta práce

V Českých Budějovicích dne 14. 1. 2022

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------